

Frivillige organisasjoners syn på prosessen rundt gjennomføring av vanddirektivet.

RAPPORT

Medvirkning i arbeidet med vanndirektivet

Rapport nr.: 1	Oppdrag nr.: 143 382	Dato: 25.1.2010
Kunde: SABIMA v/ Christian Steel		
<p>Medvirkning i arbeidet med vanndirektivet</p>		
<p>Sammendrag: Rapporten har tatt utgangspunkt i vannforvaltningsforskriften som er den norske iverksettelsen av EUs vanndirektiv. Medvirkning fra alle interesserte parter er en viktig del av direktivet, og et utvalg av norske frivillige organisasjoner som arbeider med vannforvaltning er intervjuet om deres syn på gjennomføringen i første planrunde.</p> <p>De fleste organisasjonene som ble intervjuet hadde involvert seg lite i arbeidet. Dette skyldes i hovedsak at organisasjonene ikke har hatt økonomiske ressurser til å følge opp arbeidet. En annen viktig grunn er at prosessen med vannforvaltning etter den nye forskriften er komplisert, og at dokumentene som har ligget til grunn har vært omfattende og vanskelig å sette seg inn i. Flere av organisasjonene mente også at det var vanskelig å jobbe med direktivet siden det ikke er avklart hva myndighetene legger i begrepet medvirkning. I vannregion Nordland har de frivillige organisasjonene hatt begrenset økonomisk støtte fra fylkesmannen og fylkeskommunen, og det har gitt effekt i form av muligheter til å aktivt involvere seg.</p> <p>Behovet for opplæring for lettere å forstå hvordan en frivillig organisasjon kan jobbe med direktivet er sterkt etterspurt. En annen faktor som er viktig for å få med flere frivillige organisasjoner, er en form for økonomisk kompensasjon knyttet til arbeidet med vannforvaltningen.</p>		
Rev.	Dato	Revisjonen gjelder
Utarbeidet av: Bjørn Otto Dønnum		Sign.:
Kontrollert av: Kjell Huseby		Sign.:
Oppdragsansvarlig / avd.: Kjell Huseby/ Miljørådgiving		Oppdragsleder / avd.: Bjørn Otto Dønnum/ Miljørådgiving

Innhold

1	Ny vannforvaltning i Norge.....	1
1.2	Gjennomføring av prosjektet	2
2	Vannportalen som den sentrale informasjonskanalen	3
3	Frivillige organisasjoners syn på prosessen.....	6
3.1	Oppfølging av punktene fra rapporten om medvirkningsstrategien	8
4	Forslag til videre arbeid med vannforvaltningsforskriften	11
5	Oppsummering	12
6	Referanser	13

1 Ny vannforvaltning i Norge

Innføringen av EUs direktiv for vannforvaltning (vanndirektivet) kom sent i gang i Norge. Direktivet ble vedtatt i 2000, men ble formelt ikke tatt inn som en del av EØS-avtalen før februar 2009. Den norske iverksettelsen av direktivet, Vannforvaltningsforskriften, trådte i kraft 1.1. 2007.

I 2009 var fristen for å levere inn de første forvaltningsplanene i henhold til direktivet. Veien frem mot disse har vært preget av dårlig tid, delvis som følge av at man i Norge har brukt lang tid på å få innlemmet direktivet i norsk rett (1). Prosessen har vært preget av at "veien blir til mens man går". Veiledningsmateriellet som skulle brukes for å karakterisere og klassifisere vassdragene (bestemme miljøtilstanden i vassdragene) var ikke ferdigstilt samtidig med at vannforvaltningsforskriften ble vedtatt. Det har medført store utfordringer for forvaltningen som har måttet utarbeide tiltaksanalyser og forvaltningsplaner samtidig som veiledningsmateriellet som skulle brukes ikke var klart.

1.1 Grunnlaget for medvirkning

Arbeidet knyttet til medvirkning er nedfelt i direktivets artikkel 14 og det legges opp til at myndighetene skal bidra til aktiv deltagelse fra interesserte parter.

Hva "aktiv deltagelse" er sier direktivet ikke spesifikt, og det er opp til hvert enkelt land å definere dette. Direktivet har heller ingen krav til metoder for å oppnå aktiv deltagelse. I følge kommunikasjonsansvarlig for arbeidet med vanndirektivet i Direktoratet for naturforvaltning, er det ikke gjennomført noen sentral gjennomgang og definisjon av hva som legges i begrepet aktiv deltagelse. Det vil si at man har overlatt dette punktet til de enkelte vannregioner og vannområder.

Siden arbeidet med innføring av vanndirektivet skal skje på en mest mulig sammenlignbar måte (bl.a. ut fra hensynet til at man ikke skal innføre konkurransevridende regler/prosedyrer i de enkelte land), ble det tidlig i prosessen utarbeidet felles strategier (CIS-Common Implementation Strategy) for ulike fagtema. Medvirkning (public participation) er ett av temaene, og veiledningsdokument nummer 8 (2) er et forsøk på å lage en felles base for hvordan medvirkning kan gjennomføres.

Artikkel 14

Offentlig informasjon og høring

1. Medlemsstatene skal bidra til at alle interesserte parter deltar aktivt i gjennomføringen av dette direktiv, særlig ved utarbeiding, revisjon og ajourføring av forvaltningsplaner for nedbørfelt. Medlemsstatene skal for hvert nedbørfeltdistrikt sørge for å offentliggjøre og gjøre det mulig for offentligheten, herunder brukerne, å kommentere
a) en tidsplan og et arbeidsprogram for utarbeiding av planen, herunder en redegjørelse for

- høringsplanen, minst tre år før det tidsrommet planen omfatter, tar til,*
b) en foreløpig oversikt over vesentlige problemstillinger for vannforvaltningen i nedbørfeltet, minst to år før det tidsrommet planen omfatter, tar til,
c) utkast til forvaltningsplaner for nedbørfelt, minst ett år før det tidsrommet planen omfatter, tar til.

På anmodning skal det gis tilgang til bakgrunnsdokumenter og opplysninger som er brukt ved utviklingen av forvaltningsplan for nedbørfelt.

2. Medlemsstatene skal gi en frist på minst seks måneder til å komme med skriftlige kommentarer til disse dokumentene, for å muliggjøre aktiv deltaking og høring.

3. Nr. 1 og 2 gjelder også for ajourførte forvaltningsplaner for nedbørfelt.

I Norge gjennomførte man flere pilotprosjekter (i perioden frem til 2004) for å få kunnskap om hvilke utfordringer man hadde i ulike vassdragssystemer før man startet arbeidet med å gjennomføre vanddirektivet (se www.vannportalen.no for mer informasjon). Det ble fokusert mye på de tekniske sidene (hva skal måles, hva er naturtilstanden etc.), noe som er naturlig i og med at målet med direktivet er å forbedre den økologiske statusen i vassdragene i Norge der det er behov for dette.

Erfaringene fra arbeidet med pilotprosjektene viste at medvirkning ble tillagt liten vekt og det lyktes også i liten grad å skape noen debatt rundt gjennomføringen av direktivet, noe blant annet sentrale miljøorganisasjoner etterspurte ved flere anledninger.

1.2 Gjennomføring av prosjektet

Målet med prosjektet har vært å få en oversikt over hvordan og i hvilken grad arbeidet med vanddirektivet i Norge har bidratt til medvirkning fra frivillige organisasjoner.

Prosjektet er gjennomført som en uformell spørreundersøkelse rettet mot sentrale aktører som arbeider med vannrelaterte spørsmål innenfor frivillige sektor i Norge (se vedlegg 1 for liste med intervjuobjekter). Med frivillige sektor menes her organisasjoner slik som Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund og Forum for Natur og Friluftsliv. Prosjektet har vært begrenset til organisasjoner som arbeider på fylkesnivå, og som tradisjonelt har en rolle i vannforvaltningen. Grunnen til at spesielt FNF ble valgt ut, er at FNF har et sekretariat i hvert fylke, og er en sammenslutning av mange frivillige organisasjoner som er ment å ha en koordinerende rolle for arbeidet med natur- og friluftssaker.

Mange av de intervjuede hadde lite kjennskap til innføringen av vanddirektivet, og antallet som svarte på de forskjellige spørsmålene er derfor ikke alltid det samme som antall intervjuede.

Det er også gjennomført intervju med kommunikasjonsansvarlig i Direktoratet for naturforvaltning og av leder for Glomma vannregion. Det er gjennomført 19 intervjuer med frivillige organisasjoner (se vedlegg 1). Intervjuene ble gjennomført på telefon.

Sentralt i arbeidet med gjennomføring av første runde med tiltaksanalyser og forvaltningsplaner, er www.vannportalen.no som myndighetene har ment skulle være et "nav" hvor dokumenter, forklaring av prosessen og informasjon ut til publikum skulle ligge lett tilgjengelig. Innhold og form på dokumenter og oppslag på vannportalen er vurdert i forhold til hvor effektivt informasjon er kommunisert og hvor lett det er for personer uten spesiell kunnskap om direktivet å sette seg inn i dette ved hjelp av vannportalen.

I 2004 ble det utarbeidet en rapport med forslag til medvirkningsstrategi for arbeidet med vanddirektivet (3) og det er gjort en enkel analyse av hvorvidt de foreslåtte tiltakene er fulgt opp.

2 Vannportalen som den sentrale informasjonskanalen

Gjennomføring av vannforvaltningsforskriften er en omfattende forandring av rammene norsk vannforvaltning arbeider innenfor. En av grunnpilarene i direktivet er nedbørsfeltorientert forvaltning, slik at den etatsvise forvaltningen må samordnes. I Norge har myndighetene selv sagt at norsk forvaltning har vært fragmentert (se FAQ-siden på www.vannportalen.no), og at det er behov for å se alle sektors ansvar og påvirkning i sammenheng. For å bringe sammen den oppsplittede forvaltningen er et sentralt nettsted med all informasjon et riktig grep.

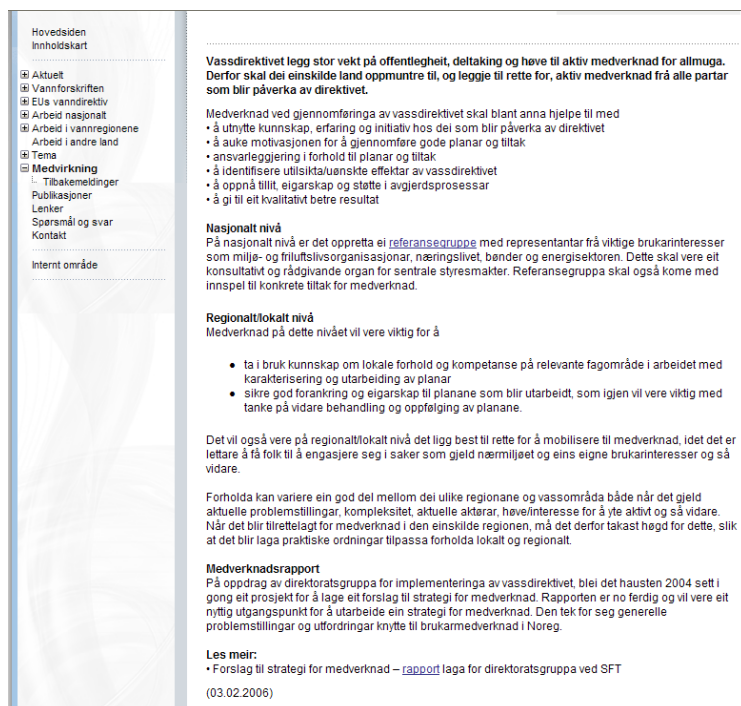
Gjennomføringen av vannforvaltningsforskriften skjer på 3 nivåer; nasjonalt med en direktoratsgruppe, i vannregioner (som består av ett eller flere store nedbørsfelt og som går på tvers av fylkesgrenser) og lokalt i et vannområde.

En slik nettportal gjør at man kan ha en inngangsport for all informasjon knyttet til vannforvaltningen, og gi informasjon til alle som er interessert i vannforvaltning. I Norge ble www.vannportalen.no etablert som et sentralt nettsted hvor informasjon om arbeidet med direktivet på alle nivåer skulle legges ut. Nettstedet har en del som tar for seg felles, nasjonale saker og nyheter og en del hvor de 9 vannregionene har hvert sitt område for informasjon om arbeidet i den enkelte region.

En felles internettplattform legger godt til rette for at myndighetene kan lage en felles løsning med informasjonsmaterieell som forklarer prosessene i arbeidet med vanddirektivet, hvilke nivåer som jobber med hvilke saker etc.

Når vi så spurte organisasjonene om bruken av vannportalen var det få (5 av 19) som aktivt benyttet seg av denne. Av de som hadde brukt portalen var det 3 organisasjoner som mente at informasjonen på vannportalen ikke har vært lett tilgjengelig, og at man har måttet grave seg ned i menysystemene for å komme frem til informasjon.

Som utgangspunkt for å lære om hvordan direktivet forandrer norsk vannforvaltning, hvilke forandringer det kan føre til, nye miljøkrav direktivet vil medføre og hvilken rolle man kan ha som representant for en frivillig organisasjon i prosessen etc. har vannportalen fungert dårlig som informasjonskanal i følge de som ble spurt om bruken av vannportalen.

Figur 1. Utklipp fra www.vannportalen.no i mai 2009.

Teksten i figur 1 (som for øvrig er fra 2006) tar i generelle former for seg hvordan man har tenkt seg medvirkning, men teksten tar ikke for seg hvordan man i praksis ønsker å gjøre dette. Som redskap for å øke interessen for arbeidet med vanddirektivet fungerer teksten neppe etter intensjonen, og som leser av teksten merker man seg at det innen dette temaet ikke har vært oppdateringer siden vinteren 2006. Denne teksten er sammen med NIVAs rapport (3) det eneste som er direkte rettet inn mot medvirkning som en naturlig prosess i arbeidet med vannforvaltning. Vannportalen har flere nivåer, og alle vannregionene har egne sider som en del av portalen, men heller ikke her ligger det informasjon som kan utdype hva de enkelte regionene mener om medvirkning eller hvordan dette skal ivaretas i regionene. Vannregion Nordland har omtalt medvirkning, og oppfordrer til å ta kontakt, men utdyper ikke noe om ambisjonene man har med medvirkningen.

For å skape mer interesse kunne det for eksempel vært lagt inn linker til hvordan andre land forestår aktiv medvirkning og informasjonsmateriell som kan bidra til enklere medvirkning.

En annen mangel er en forklaring av hva som er myndighetenes forståelse av medvirkning. Det eneste som finnes er en referanse til rapporten som NIVA lagde på oppdrag for

direktoratsgruppa i 2004 (3), og når man åpner linken ser man at rapporten kun foreligger som et utkast. En slik forklaring var det også flere av de spurte organisasjonene som ønsket.

Oppdateringsfrekvensen har mye å si for hvordan man opplever en nettside. Nettsteder med oppdateringer som kan måles som noen få pr måned oppleves som statiske og faller fort i interesse hos de som vil bruke nettstedet.

For vannportalens del er det slik at de aller fleste oppdateringene skjer i vannregionene/områdene, og dette krever at man går inn i et undernivå for å se om det har skjedd forandring. Det krever en aktiv bruk av nettstedet. For at brukerne skal oppleve at det er verdt å bruke tid på å se etter nyheter bør det komme ganske hyppige oppdateringer. Svært få (5 av 19) av de spurte hadde benyttet vannportalen aktivt. De mest aktive (3 organisasjoner) hadde kanskje brukt portalen et par ganger pr mnd.

Det er mulig å abonnere på nyhetsbrev fra vannportalen. Enten for de enkelte vannregionene eller for den nasjonale delen av vannportalen. Flere (3 av de 5 som har benyttet portalen aktivt) oppgir det som et godt tiltak, men som ikke alltid har virket, slik at nettstedet er oppdatert uten at man har fått beskjed.

I tillegg til vannportalen er det også benyttet direkte kommunikasjon ut til organisasjoner og enkeltpersoner i form av brev og e-post med informasjon om møter, opplysning om høringsdokumenter og frister etc. Av de 19 organisasjonene som ble spurt hadde 14 mottatt brev/e-ost etc fra vannmyndighetene. Alle mente at denne formen er ok for oversendelse av offisielle dokumenter, invitasjon til møter osv. Et problem som noen (4 av 19) av de regionale organisasjonene hadde opplevd var at dokumenter ikke alltid ble sendt til samme adressat, men noen ganger endte opp hos de sentrale leddene i organisasjonen.

I forbindelse med den nasjonale høringskonferansen som ble holdt i mai 2009 ble det utarbeidet noen faktaark (4) knyttet til arbeidet med vanddirektivet. Det var svært få frivillige organisasjoner som deltok på denne konferansen (i hovedsak de nasjonale leddene i organisasjonene), og *ingen* av de som ble spurt i denne kartleggingen hadde kjennskap til disse faktaarkene.

3 Frivillige organisasjoners syn på prosessen

Ressurser

For 17 av 19 de spurte organisasjonene er det et viktig gjennomgangstema: *de mangler tid og ressurser for å kunne prioritere arbeidet med innføringen av vanddirektivet*. Dette gjelder både rene interesseorganisasjoner som for eksempel NJFFs fylkeskontor, men også Forum for Natur og Friluftsliv (FNF). FNFenes arbeidsområde som koordinator av mange ulike miljø- og friluftorganisasjoners innsats i spesielt arealsaker gjør at man her har en god mulighet til å kunne jobbe profesjonelt med å gi innspill i til forvaltningen i ulike saker. Imidlertid har det vært for små ressurser tilgjengelig.

Et hederlig unntak er prosessen i Vannregion nord (Ranafjorden), hvor FNF Nordland v/ Naturvernforbundets representant har vært trukket aktivt med inn i prosessen. I følge FNF Nordland så har dette vært mulig pga økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Nordland. Støtten har vært gitt til det FNF Nordland kaller "Areal-sak-nettverket", og støtten er ment å virke slik at man bl.a. kan gi en godtgjørelse til medlemmer i organisasjonene som stiller på heldagsmøter og noe til saksforberedelser.

Tidsfrister

Mange av de spurte organisasjonene mente at arbeidet med vanddirektivet hadde for stramme tidsrammer slik at forvaltningen hadde dårlig tid, og av den grunn ikke prioriterte arbeidet med medvirkning.

Når det gjaldt tidsfrister i forhold til å komme med høringsinnspill så var alle fornøyd med fristene.

Opplæring

Med et nytt vannforvaltningssystem mente mange at myndighetene burde lagt mer vekt på opplæring om direktivet og prosessene som gjennomføringen av direktivet skulle følge. I forhold til opplæring var det flere som mente at man burde legge opp til kurs for folk på fylkes- eller regionnivå slik at de kunne følge opp og veilede tillitsvalgte som ønsket å bidra i på vannområdenivå.

Møter og seminarer

Organisasjonene som er spurt har i varierende grad ansatte som kan ta seg av arbeid med saker, og mye må gjøres av frivillige på deres "fritid". Det har vist seg vanskelig å motivere medlemmer/tillitsvalgte til å delta på møter som er lagt til dagtid siden man i liten grad får noen form for kompensasjon for tapt arbeidstid og reisekostnader. Unntaket her er FNF-Nordland, som nevnt tidligere.

I forbindelse med arbeidet med å lage de første forvaltningsplanene er det holdt en rekke møter. Møtene har for det meste vært avholdt som klassiske "høringsmøter", hvor det meste av kommunikasjonen skjer en vei; fra myndighetene som legger frem planen og ut til

publikum. Denne møteformen er det flere (8 av 19) som mente var lite heldig i så komplekse saker som arbeidet med vannforvaltningsforskriften.

Informasjonsmateriell og "folkeopplysning"

Tilbakemeldingen fra organisasjonene var entydig (19 av 19) på at det burde vært utarbeidet mer lettfattelig informasjonsmateriell om vanndirektivet, og at myndighetene også i større grad burde ha informert om det arbeidet som ble gjort gjennom avisinnlegg og artikler i medlemsblader/fagblader.

Deltagelse i referansegrupper og arbeidsgrupper

Dette har i varierende grad fungert, og kan synes som det har vært avhengig av personene som har styrt prosessen på vannregion og vannområdenivå. I noen regioner og vannområder er frivillige trukket aktivt med inn i referansegruppe og arbeidsgrupper (for eksempel i Nordland og i Vest-Viken). Møter knyttet til arbeidet i referansegruppene og arbeidsgruppene har i stor grad vært lagt til dagtid, noe mange (10 av 19) av organisasjonene oppgir som en grunn til at det har vært vanskelig å delta for mange organisasjoner.

Forvaltningsplanene

Vanndirektivet setter krav til tidsfrist for utsendelse av forvaltningsplanene, og dette har gjort at man har hatt god tid til å gå gjennom dokumentene. Det er allikevel få (5 av 19) frivillige organisasjoner som har gitt innspill til forvaltningsplanene. Dette kan knyttes til to forhold. Forvaltningsplanene er dokumenter som krever god forståelse av direktivet og de prosessene som ligger til grunn for planene, og oppfattes som vanskelig tilgjengelig for de fleste. Det ble av flere (12 av 19) uttrykt et ønske om en kortversjon av forvaltningsplanene knyttet til de enkelte vannområdene. Det var også flere (15 av 19) som mente at man burde sendt ut informasjonsmateriell som forklarer vanndirektivet sammen med høringsdokumentene.

Informasjon og støtte fra sentrale organisasjoner

I arbeidet med vanndirektivet kunne det etter flere (12 av 19) mening vært mer veiledning fra sentralletet i organisasjonene for å få en samkjørt behandling av arbeidet med direktivet. Dette har tydeligvis ikke blitt prioritert (sannsynligvis pga ressursmangel i sentralletet), og kan ha bidratt til en nedprioritering av arbeidet regionalt.

3.1 Oppfølging av punktene fra rapporten om medvirkningsstrategien

Vannportalens omtale av medvirkning fremhevet NIVA-rapporten (Medvirkingsstrategi for arbeidet med EUs rammedirektiv for vann) som et godt utgangspunkt for å utvikle en medvirkningsstrategi for arbeidet med gjennomføring av vanddirektivet. Rapporten utkom i slutten 2004 rett etter at Miljøverndepartementet ble utpekt som ansvarlig departement for arbeidet med vanddirektivet. Rapporten ble bestilt av SFT for å få utarbeidet et forslag til medvirkningsstrategi og i så måte bar det jo preg av at man ønsket at medvirkning skulle gis plass i en tidlig fase av arbeidet med innføringen av vanddirektivet.

I NIVA rapporten er det på side 29 listet opp 16 forslag til strakstiltak for å oppnå brukermedvirkning. Tabellen er gjengitt under.

Tabell 1. Liste med forslag fra NIVA rapport 4933-2004).

1. Det må settes klare rammer for brukermedvirkning på vannregion og vannområdenivå. Dette må først skje med hensyn til karakterisering, og deretter for fastsettelse av miljømål, handlingsprogram og forvaltningsplaner og ved gjennomføring av tiltak. Iverksetting av medvirkningsprosesser må skje samtidig med at vannregionmyndigheten blir operativ.
2. Det må stilles klare krav til hva som forventes i det kommende arbeidet, spesielt i forhold til kommunene.
3. Det bør vurderes å lære opp- og motivere vannregionmyndighetene til aktiv brukermedvirkning.
4. Evne til og kunnskap om medvirkning må vektlegges ved ansettelse av prosjektledere forarbeidet i de kommende vannregionene.
5. Medvirkning skal evalueres og rapporteres. Denne evalueringen skal forberedes fra starten av.
6. Det bør legges rammer for utarbeidelse av interessentanalyser på vannregion- og vannområdenivå.
7. Det bør opprettes et åpent faglig nettverk mellom vannregioner (og vannområder), med tanke på erfaringsutveksling og synergieffekter.
8. Det må legges til rette for en god IKT/GIS-løsning for informasjon som brukes til (og som blir generert gjennom) arbeidet med vanddirektivet.
9. Det bør samtidig lages en god internettportal med enkel, oppdatert og lett tilgjengelig informasjon, hvor alle vannregioner og viktige vannområder kan få egne områder / hjemmesider.
10. Det må avsettes tilstrekkelige ressurser til medvirkning. (Bør det vurderes å inkludere kommunal- og regionaldepartementet i departementsgruppa for gjennomføringen av vanddirektivet)?
11. Det bør vurderes å gi sentrale organisasjoner, som kan bidra med nødvendig informasjon for gjennomføringen av vanddirektivet, en viss finansiell støtte (bl.a. til sentralt koordineringsarbeid).
12. Terminologien som brukes i omtale av vanddirektivet må gjennomgås, med tanke på forenkling og systematisering. En standardisert norsk terminologi er nødvendig.
13. Det må utarbeides en informasjonsplan med vekt på å enkel, pedagogisk og lett tilgjengelig informasjon. Det er samtidig behov for å tydeliggjøre de positive følgene av vanddirektivet.
14. En bør innen kort tid oversette (sentrale elementer i) CIS veilederen om brukermedvirkning til norsk.
15. Det bør opprettes et nasjonalt råd for arbeidet med vanddirektivet. Dette bør være et konsultativt organ med representasjon fra de store landsdekkende organisasjoner med interesse i vannrelaterte spørsmål. Organet bør stiftes så snart som mulig, og det bør gis et klart mandat. Dette organet vil sannsynligvis kunne fases ut når arbeidet på regionalt og lokalt nivå er kommet godt i gang.
16. Utkastet til strategi for brukermedvirkning bør utvikles videre, parallelt med at organiseringen av vannforvaltningen finner sin form.

Forslagene er fulgt opp i ulik grad. For eksempel er tiltak som er knyttet til de tekniske sidene ved gjennomføring av direktivet, slik som IKT/GIS-løsning for informasjon og opprettelsen av et sentralt nettsted, gjennomført. De senrale IKT/GIS løsningene er viktige verktøy for forvaltningen for i det hele tatt å kunne gjennomføre forvaltning av vassdragene i henhold til vanddirektivet, og har av den grunn vært høyt prioritert.

Punkt 1 omhandler rammene for brukermedvirkning, og dette punktet burde vært gjennomført som en direkte oppfølging av rapporten. Det ville gjort arbeidet for frivillige organisasjoner enklere i det man da ville hatt bedre forståelse av hva som ble forventet av dem, og gjort det enklere å styre egne ressurser i forhold til andre viktige oppgaver organisasjonene arbeider med. Forslagene som er knyttet til myndighetens strategi for medvirkning er i mindre grad fulgt opp. Det er i hvert fall ikke mulig å se hva myndighetene har for strategi ved å lese de dokumentene som ligger på vannportalen. Det er ikke utarbeidet noen nasjonal strategi for medvirkning.

Punktene som omhandler prosessen for medvirkning (for eksempel punkt 5 og 6) er ikke fulgt opp, slik at man etter at arbeidet med de første forvaltningsplanene i liten grad har mulighet til å gjennomføre en evaluering av arbeidet som er gjort for å få aktiv medvirkning.

En interessentanalyse på både vannregion og vannområdenivå er heller ikke gjennomført. Den analysen ville vært et godt utgangspunkt for å se på hvem som kan bidra, med hva, til hvilken tid i prosessen og hvilke ressursbehov slik deltagelse ville utløse. En slik analyse kunne for eksempel vært gjennomført for et utvalg av vannområder/regioner, og resultatene fra disse brukt som en veiledning for andre vannområder i forhold til hvem som burde kontaktes. En interessentanalyse vil også kunne avdekke hvilke nivå de ulike organisasjonene kan bidra på, og hva de kan bidra med.

For de frivillige organisasjonene er punktene 10 – 12 viktige. Behovet for å få tilført ressurser var en gjenganger da frivillige organisasjoner ble spurt om hva de mener må forbedres. I Nordland har FNF fått tilført midler til et prosjekt de kaller *Arealsak-nettverket*, og det har satt organisasjonen i stand til å bidra aktivt i arbeidet med vanddirektivet på en slik måte at de føler de har hatt mulighet til å bidra aktivt og deltatt aktivt i prosessen.

Punkt 13 omhandler et tema mange har etterspurt, men som i liten grad er fulgt opp dersom man tar utgangspunkt i informasjonen som ligger på vannportalen.

Det er opprettet et nasjonalt råd slik punkt 15 anbefaler, men dette valgte de nasjonale frivillige organisasjonene å trekke seg fra.

Tabellens punkt 16 anbefaler at myndighetene går videre og utformer en strategi for medvirkning, og det ser ikke ut til å være gjort dersom man tar utgangspunkt i informasjon som er lagt ut på vannportalen, og det ble bekreftet i en telefonsamtale med DNS kommunikasjonsansvarlig for innføringen av vanndirektivet.

4 Forslag til videre arbeid med vannforvaltingsforskriften

- De frivillige organisasjonene bør lage egne strategier for hvordan man ønsker å arbeide med vannforvaltningen.
- Utarbeide en intern interessentanalyse; det er mange frivillige organisasjoner i Norge, og det vil være betydelig forskjell på hvor mye de forskjellige organisasjonene kan bidra med i de enkelte saker.
- Avklare hvilke saker/tema hvor man ikke har samme syn, og finne praktiske løsninger på dette slik at de frivillige organisasjonene fremstår med en mest mulig enhetlig stemme i forhold til krav man vil fremme mot myndighetene.
- På bakgrunn av egne strategier bør man lage et koordinert strateginotat som bør ta for seg følgende punkter:
 - o Fordeling av ansvar for arbeidet mellom organisasjonene
 - o Organisering av en egen "vannforvaltningsgruppe" eller lignende som bør fungere som et diskusjonsforum for arbeidet med vannforvaltning
 - o Velge felles repr. til den nasjonale Referansegruppa. Organisasjonene er pr i dag ikke representert her, etter at man valgte å melde seg ut av dette arbeidet i 2007
 - o Hva (faginnspill) kan de ulike organisasjonene bidra med i arbeidet med vannforvaltningen og på hvilke nivå er det mest rasjonelt å delta
- Det bør utarbeides en søknad om midler til en koordinator for arbeidet med "ny vannforvaltning" i de frivillige organisasjonene. Dette punktet må ses i sammenheng med utvikling av kursmateriell.
- Organisasjonene bør ta kontakt med direktoratsgruppa for å starte diskusjonen om hvordan medvirkning kan/bør gjøres på de ulike nivåene (nasjonalt, i vannregionen og vannområdene). Forut for denne kontakten bør det være utarbeidet et opplegg som kan "selges inn" som et utgangspunkt for videre arbeid. En proaktiv holdning gir mer uttelling enn å påpeke alt som ikke er gjort, gjort feil etc.
- Ta initiativ for å få laget materiell som forklarer den "nye vannforvaltningen" for tillitsvalgte og andre interesserte.
- Det bør lages et kursopplegg for kursing på regionalt nivå. Selv om mye av arbeidet med vannforvaltningen vil skje på vannområdenivå, så bør et kurs for region nivået utvikles først. Direktoratsgruppa arbeider med kurs/infomateriell for kommunene, og det kan sikkert utvides/omarbeides til en annen målgruppe.

5 Oppsummering

På bakgrunn av de intervjuer som er gjennomført kan medvirkningsarbeidet oppsummeres kort som følger:

- Stort tidspress har preget forvaltningen.
- Tilfeldig informasjon og ofte kommer informasjonen for sent til at man i en frivillig organisasjon rekker å ta grep for å behandle informasjon.
- De frivillige organisasjonene har begrensede ressurser og har ikke prioritert arbeidet.
- Dokumentene knyttet til arbeidet med vanddirektivet oppfattes som omfattende og lite leservennlige.
- Mangler kortfattet innføring i hva gjennomføring av direktivet vil bety for forvaltning av norske vassdrag og hvordan ulike problemer kan tenkes løst.
- Flere nevner bistand fra sentralt hold som et viktig punkt som kunne hjulpet dem i arbeidet.
- Organisasjonene har i mange tilfeller følt seg som tilskuere der de er blitt invitert til å delta.
- Det er et behov for opplæring i hva vanddirektivet vil medføre for ulike interesser, hvordan prosessene virker med tanke på hvordan man skal arbeide for å påvirke. Flere organisasjoner mener dette bør gjøres på fylkes- eller regionnivå.
- Arbeidet med vanddirektivet gjøres best ute i vannområdene, men med veiledning og støtte fra fylkes/regionsledd av organisasjonen og de nasjonale miljø- og friluftsansjonene.

På den *positive siden* må arbeidet i vannregion Nordland og i Telemark trekkes frem.

- Arbeidet med gjennomføringen av vanddirektivet i Nordland har fungert godt og kan brukes som eksempel i arbeidet videre fremover. Det samme gjelder i Telemark (Vest Viken) hvor de tidlig trakk frivillige organisasjoner inn i arbeidet.
 - o Fellesnevnerne for gjennomføringen i disse to regionene er
 - Tidlig involvering av frivillige organisasjoner
 - Tydelig kommunikasjon i forhold til forventninger
 - o For Nordland er det også viktig å fremheve at den økonomiske støtten de har mottatt har vært avgjørende for det høye engasjementet.

6 Referanser

1. Vanndirektivet – Et miljøløft med startvansker. (R. Reinvang, C. Steel og B.O. Dønnum 2003).
2. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance document no. 8; Public Participation in relation to the Water Framework Directive. Annex II – Examples of Public Participation in water management projects (EU 2002).
3. J.H. Sandberg, Medvirkningsstrategi for arbeidet med EUs rammedirektiv for vann. Utkast, desember 2004. NIVA-4933-2004.
4. Direktoratet for Naturforvaltning / Vannportalen: Faktaark om "Helhetlig norsk vannforvaltning" og faktaark om "Miljøoversikt for alt vann i Norge"

Nettsider:

www.vannportalen.no

Svenske myndigheters har en felles hjemmeside for vanndirektivet

<http://www.vattenmyndigheterna.se/vattenmyndigheten>

Hvert vanddistrikt i Sverige har sitt eget informasjonsopplegg knyttet til de sentrale myndigheter. Myndighetene i Västerhavet (vestkysten av Sverige) har lagt informasjonen om medvirkning ("samverkan") på følgende nettadresse:

<http://www.vattenmyndigheterna.se/vattenmyndigheten/amnen/Vasterhavet/Samverkan+och+samrad/Menyen>

Vedlegg 1

Organisasjoner som er kontaktet og intervjuet.

Organisasjon
Drammens Sportsfiskere
FNF – Agder
FNF – Akershus
FNF - Møre og Romsdal
FNF – Nordland
FNF – Oppland
FNF - Sogn og Fjordane
FNF – Telemark
Naturvernforbundet i Nord Trøndelag
Naturvernforbundet i Nordland
NJFF – Akershus
NJFF – Buskerud
NJFF - Møre og Romsdal
NJFF – Telemark
NJFF - Vest Agder
NJFF – Østfold
NJFF – Hordaland
NJFF – Hedmark
NJFF - Sør Trøndelag

I tillegg er Håvard Hornnæs fra Vannregionmyndigheten i Glomma, Helga Gunnarsdottir fra Vannområde Morsa og Line Fjellvær (kommunikasjonsansvarlig for arbeidet med vanddirektivet i DN) intervjuet.